

ACTA POLITOLOGICA

www.acpo.cz

INTERNETOVÝ RECENZOVANÝ ČASOPIS

2009 | Vol. 1 | No. 3 | ISSN 1803-8220

DRULÁK, Petr (2009). *Metafory studené války. Interpretace politického fenoménu*. Praha: Portál. 1. vydání, 296 s., cena a náklad neuvedeny. ISBN 978-80-7367-594-3.

RECENZE MICHAELA ROMANCOVA

Tento článek podléhá autorským právům, kopírování a využívání jeho obsahu bez řádného odkazování na něj je považováno za plagiátorství a podléhá sankcím dle platné legislativy.

Internetový recenzovaný časopis vydává Univerzita Karlova v Praze,
Katedra politologie Institutu politologických studií Fakulty sociálních věd.

Acta Politologica | Katedra politologie | Institut politologických studií | Fakulta sociálních věd |

Univerzita Karlova v Praze | U Kříže 8 | 158 00 Praha 5 – Jinonice

www.acpo.cz | acpo@fsv.cuni.cz | +420 251 080 214

DRULÁK, Petr (2009). *Metafory studené války. Interpretace politického fenoménu*. Praha: Portál. 1. vydání, 296 s., cena a náklad neuvedeny. ISBN 978-80-7367-594-3.

Privykli jsme tomu, že umělci pro svá díla používají historická/politická témata, ale nakolik může být vědecký pohled obohacen interpretací uměleckou? Může umělecký výtvar – obraz, román, skladba nebo film – zásadně přispět k „seriózní“ vědecké reflexi nějakého tématu? Pokud si čtenář někdy položil takovou otázku, je nejnovější kniha Petra Druláka¹, našeho předního odborníka na problematiku mezinárodních vztahů, jednou z možností, kde nalézt odpověď.

O tom, že Petr Drulák zvládá přehledně uchopit a srozumitelně podat komplikovanou problematiku teorií mezinárodních vztahů, není třeba zasvěceného čtenáře přesvědčovat. Obdobně asi nemá cenu věnovat zvláštní pozornost zdůraznění významu studené války, ať již jako předmětu studia historie či mezinárodních vztahů. Proč ale pro zkoumání jednoho z důležitých témat oboru mezinárodních vztahů použít metafory? Předpokládám, že autor od samého počátku sledoval záměr představit tentokrát text, jenž bude od samého počátku sledovat jiný – podotýkám, že širší, záměr, než na jaký byla čtenářská obec až dosud zvyklá. Ostatně hned v úvodu najdeme tvrzení: „*Knih sice nepřináší novou interpretaci studené války, přesto poskytuje nový pohled na ni. Porovnává a rozebírá interpretace, které jsou považovány za nesouměřitelné.*“ [Drulák, s. 9] Podstatné přitom je, že se nejedná o autorův momentální zájem o zajímavě znějící téma, ale o systematické rozpracování myšlenek, jimiž se zabývá již řadu let.² Na mnoha místech textu autor opakovaně zdůrazňuje, že jevy mezinárodní politiky mohou být uchopeny různými metodami. Vedle tradiční interpretace historické nabízí další možnost obor mezinárodních vztahů, který se takové jevy snaží uchopit především teoreticky. Tím však interpretační možnosti (mající význam pro studium mezinárodních vztahů) nejsou vyčerpány, neboť důležitou roli alternativy k vědeckému pohledu na svět může hrát i umění. „*Věda a umění bývají chápány jako dva protikladné*

---

¹ Domnívám se, že autorovým záměrem bylo označit studenou válku, která je předmětem této knihy, za politický fenomén, jak ostatně stojí na obalu knihy, a nikoli za fenomén politologický, jak nakladatelství Portál uvedlo v katalogizačních údajích pro Národní knihovnu.

² Například čtenáři časopisu *Mezinárodní politika* se s autorovými texty vztahujícími se k problematice metafor a jejich uplatnění při zkoumání (mezinárodní) politiky mohli setkat již v roce 2005, ve článku *Co nám mohou metafory říci o politice?* Ostatně hlavní téma čísla 2/2005 bylo věnováno právě metaforám.

přístupy ke světu: věda založená na racionalitě, metodě a objektivitě stojí proti umění opírajícímu se o emoce, nahodilost a subjektivitu“ [Drulák, s. 34].

Aby mohl propojit oblasti mezinárodních vztahů/politiky a umění představuje a následně pracuje s teorií sociálního pole francouzského sociologa Pierra Bourdieua, jehož myšlenky pro autora evidentně delší dobu představují zásadní inspiraci.³ *„Pole představuje specifický strukturovaný sociální kontext, v jehož rámci jednají aktéři. Čím je pole specifické a strukturované? Specifičnost je dána kognitivními a hodnotícími předpoklady, které hráči svým jednáním vědomě či nevědomě respektují (doxa). Patří mezi ně základní schémata jednání, sdílená metodologická pravidla a dichotomie, které umožňují sebeidentifikace členů pole (například pravice a levice, impresionisté a akademie, realismus a idealismus). Přijetí těchto předpokladů je podmínkou členství v poli a pouze jejich přijetím se aktér stává aktérem“ [Drulák, s. 53].*

Metafora, jež je pro v práci prezentovaný pohled na studenou válku rozhodující, je chápána autorem následovně: *„Metaforu chápeme jako všudypřítomný a nevyhnutelný jazykový jev, o nějž se opírá jazyk vědeckých teorií, uměleckých děl i politické praxe. Metafora proto nabízí společného jmenovatele výzkumu těchto jinak zcela odlišných druhů textu“ [Drulák, s. 71].*

Pro vlastní interpretaci politického fenoménu studené války je pak klíčové, že: *„Racionalizující i estetizující přístupy se shodují na tom, že metafora je klíčovým prvkem vztahu umění a vědy. Její zvláštnost spočívá v tom, že metaforu lze vnímat a zkoumat jak s důrazem na obsah, tak i důrazem na výraz“ [Drulák, s. 41].*

Po pečlivém obeznámení s teoretickým fundamentem, na němž celá práce stojí, se autor ve třech následujících kapitolách pouští do rozboru amerického (čtvrtá a pátá) a sovětského (šestá) vědeckého pole, kde představuje hlavní autory a jejich interpretace studené války. Zatímco reflexe studené války v USA je košatá – samo téma je rozděleno do dvou kapitol podle badatelů (jsou rozděleni na historiky a teoretiky), sovětská/ruská kapitola je podstatně kratší a je rovněž méně bohatá pokud jde o autory a méně rozmanitá pokud jde o názory. Tato skutečnost však není projevem autorovy nedbalosti či neznalosti, ale odrazem společensko-politického vývoje v dobách existence Sovětského svazu. *„Po dobu trvání komunistického*

---

³ Srovnej například DRULÁK, P. (2007). Zamyšlení nad českým oborem mezinárodních vztahů. Pokus o bourdieuovský pohled. *Mezinárodní vztahy*, roč. 42, č. 3, s. 69-79; rovněž DRULÁK, P. (2009). Přestaňme dohánět, začněme tvořit! Budoucnost českého oboru mezinárodních vztahů. *Mezinárodní vztahy*, roč. 44, č. 3, s. 95-109. Druhý uvedený text byl úvodním diskusním příspěvkem, kterým autor vyzval k diskusi další odborníky věnující se zkoumané problematice; pět z nich na tuto výzvu zareagovalo. Jejich kritické reflexe a připomínky, stejně jako autorova odpověď, mohou zájemci nalézt v uvedeném čísle časopisu.

režimu byly interpretace vzniku studené války vázány jedinou oficiální verzí, která obhajovala politiku Kremlu z pozic marxismu-leninismu. Přestože se oficiální interpretace určitým způsobem posunula, historické interpretace vzniku studené války žádné zásadnější změny nepřinesly. Autoři zabývající se vznikem studené války pouze rozvíjejí její oficiální podobu“ [Drulák, s. 207]. Zásadním dílem, které je v autorově pohledu zohledněno pro dobovou sovětskou reflexi, proto byly *Dějiny diplomacie* autorského kolektivu vedeného Anatolijem Gromykiem. Dostatečně široký a rozmanitý vzorek textů pak představují díla ruských badatelů, vzniklá v posledních letech existence SSSR, ale zejména ta, která vznikla v období po jeho rozpadu. Tato část textu je pak dokončena kapitolou sedmou, v níž je přiblížena studená válka v dílech vybraných umělců.⁴

Mám za to, že i pokud by se čtenářovi nezamlouvala problematika (či její zpracování) metafor a sociálního pole, pak přinejmenším autorův exkurz do podoby a struktury amerického a sovětského vědeckého, politického a uměleckého pole většinu zájemců o sovětský a americký pohled na mezinárodní vztahy musí uspokojit. Vždyť například samotné konstatování, že: „*Analýza politických polí studené války nás vedla k odlišení dvou možných stavů politického pole – mobilizace, v níž se větší část pole seskupuje kolem oficiální definice nepřítele, a reflexe, v níž je tato definice předmětem úvah a politických diskusí. V americkém poli potom rozlišujeme dvě období mobilizace, od konce čtyřicátých do konce počátku šedesátých let a osmdesátá léta, a dvě období reflexe: od počátku šedesátých let do konce sedmdesátých let a devadesátá léta. V sovětském a ruském poli identifikujeme rovněž dvě pole mobilizace, do poloviny osmdesátých let a od konce devadesátých let, a jedno období reflexe – od poloviny osmdesátých let do konce devadesátých let.*“ [Drulák, s. 270], je velmi výstižnou a informovanou analýzou vývoje americké a sovětské/ruské (nejenom vědecké) společnosti. Čtenář důvěrně obeznámený s problematikou reflexe studené války sice může namítnout, že se v práci nedozví nic zásadně nového, ale právě kontext, s nímž autor pracuje, je sám o sobě natolik nový a inspirativní, že jistě stojí za to se s tímto textem seznámit.

Michael Romancov⁵

⁴ Pokud by se někomu nechtělo přímo do četby knihy, je možné okusit autorovu metodu v kratším textu *Dr. Divnolásky aneb Studená válka podle Stanley Kubricka*, který letos vyšel v čísle 8 časopisu *Mezinárodní politika*.

⁵ PhDr. Michael Romancov, PhD. je odborným asistentem na katedře politologie IPS FSV UK v Praze. Kontakt: michael.romancov@gmail.com.